

Volwassen worden

Christus Triumfatorkerk, 23 februari 2020

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

Lezing: Exodus 2, 11-23

KOMEN

- Welkomstwoord door de ouderling van dienst
- Aanvangslied 'Laat ons nu vrolijk zingen' (Lied 146a: 1 en 4)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de Zondag Psalm 146

We zingen: 'Alles wat adem heeft' (Lied 146c: 3)

We horen:

Gelukkig de mens die de God van Jakob tot helper heeft,
wie zijn hoop vestigt op de Heer
die hemel en aarde heeft gemaakt,
de zee en alles wat daarin leeft,
die altijd trouw is
en recht doet aan mensen die onderdrukt worden.
Die gevangenen bevrijdt
en die mensen die gebukt gaan onder zorgen weer doet opstaan.
Die vreemdelingen beschermt
en die mensen die honger hebben brood geeft.
De Heer is koning tot in eeuwigheid.

We zingen: 'Alles wat adem heeft' (Lied 146c: 6)

- Kyriegebed

Wij roepen:

Vg.: Om allen die bang zijn alles te verliezen,
die muren om zich heen bouwen
waarachter zij veilig denken te zijn.

Allen: Wees aanwezig, Heer. Ontferm U, Heer.

Paul: Om allen die niet veilig zijn,
die zich nergens thuis voelen
die altijd onderweg zijn,
altijd op de vlucht en nergens welkom.

Allen: Wees aanwezig, Heer. Ontferm U, Heer.

Vg.: Om mensen die geen moed meer hebben
om te vechten tegen hun angsten,
die zo bang zijn voor alles wat anders is,
dat ze in een ander alleen nog een vijand kunnen zien en geen medemens.

Allen: Wees aanwezig, Heer. Ontferm U, Heer.

Paul: Voor hen die vrede geven, recht doen,
die het durven opnemen voor mensen
die in de verdrukking zijn geraakt.
Die niet bang zijn voor mensen die de baas zijn,
maar die trouw blijven aan zichzelf en aan U.

Allen: Wees aanwezig, Heer. Ontferm U, Heer.

- Glorialied 'Alles wat adem heeft' (Lied 146c: 7)

-

WOORD

- Met de kinderen
  - *Gebed*
  - *Gesprek*: leiders
  - *Lied* met de kinderen: 'Met Mozes zijn wij meegegaan' (Lied 606)
- Schriftlezing: Exodus 2: 11-25
- Lied: 'De toekomst is al gaande' (Lied 605: 1, 2 en 4)
- Preek

Het gaat om groei vandaag.

Volwassen worden. Groot worden. Groei ook in het vinden van je weg door het leven. Houvast vinden tussen geloof en ongelooft.

Volwassen worden. Misschien is wel de spannendste tijd van je leven. Zo tussen de 15 en de 25. Steeds meer ga je je eigen keuzes maken. Profielkeuze en vakkenpakket, een vervolgstudie, in welke baan kom je terecht. Welk bedrijf wil je hebben en wat kan je aan...

Steeds meer dingen ga je zelf doen. Vriendenkeuze, studeren, je eerste baantje, je rijbewijs, op kamers.

Je ontdekt wie je bent. Je eerst vriendje of vriendinnetje. Je geaardheid, politieke voorkeur. Je krijgt steeds meer een eigen identiteit.

En dus ben je het lang niet altijd meer met je ouders eens. Je ziet het anders – veel beter natuurlijk. Je wordt steeds onafhankelijker. Je zoekt je eigen weg.

Je geloof verandert ook. Niets is meer vanzelfsprekend. Je zet overal vraagtekens bij. Klopt het wat in de Bijbel staat? Heeft God de wereld gemaakt? En hoe dan? Liep Jezus echt over het water?

God - bestaat die eigenlijk wel? Ik merk er zo weinig van...

Wie ben ik? Wie ben jij? Wie is God?

Ben ik iemand los van mijn ouders? Kan ik een eigen mening vormen? Of laat ik me nog door iedereen beïnvloeden? En hoe erg is dat eigenlijk?

Volwassen worden. Eigenlijk is het een levenslang proces van. Nooit vind je alle antwoorden. Steeds weer ontdek je iets in je leven waar je nog niet helemaal volwassen bent.

Mozes wordt groot vandaag. In één keer. Zo lijkt het. Vorige week is hij uit de rivier geplukt, waar hij in een wiegje rondobberde. Levensgevaarlijk en toch veilig in zijn arkje. Als baby gevoed door zijn moeder en toen naar het hof van de Farao gebracht.

En nu is hij groot, volwassen.

Over volwassen worden gaat deze tekst.

Mozes is groot geworden, maar hoe volwássen is hij eigenlijk? Wat weet hij van wat er in de wereld te koop is?

Weinig, zo blijkt uit het verhaal.

Mozes is opgegroeid als een Egyptische prins aan het hof van Farao. Beschermd. In luxe. Badend in weelde. Wat weet hij van wat het kost om de hofhouding gaande te houden? Om de paleizen te bouwen - pyramides en sfinxen? Wat weet hij ervan ten koste van wíe deze economie draaiende wordt gehouden?

Nou, dat gaat hij vanaf vandaag ontdekken.

Hij trekt erop uit. Hij loopt het paleis uit, de poort uit, de wereld in.

En wat doet hij? Hij kijkt vooral. Hij zíet. Hij kijkt zijn ogen uit. En hij schrikt van wat hij ziet. Dat zien gaat verder dan kijken, waarnemen, dat zien, dat doet wat met je – het gaat dwars door je heen.

Hij ziet hoe zijn volk lijdt onder het zware werk dat ze moeten verrichten. Hij is opgegroeid en opgevoed aan het Egyptische hof. Hij heeft een Egyptische naam: *Mozes*: Uit het water getrokken, betekent het. Hij heeft Egyptische kleding, een Egyptisch kapsel, hij schrijft hiërogliefen.

Maar kennelijk weet hij wel dat hij anders is. Geen echte Egyptenaar maar een Hebreëer. Dat hij afstamt van het vreemde volk dat is neergestreken in Egypte. Kennelijk is dat hem aan het hof wel voorgehouden. Ja, je wordt opgevoed als een prins, maar eigenlijk hoor je er niet helemaal bij. Jij, ook jij bent er eentje van dat vreemd volk.

Mozes trekt uit naar zijn broeders en ziet.

Hij ziet de zware dwangarbeid.

Hij ziet hoe een Egyptische man een Hebreeuwse man slaat.

Hij ziet en hij schrikt. Ga het hier zo toe, buiten deze muren? Is dit hoe Egypte gebouwd is? Met zware dwangarbeid, met slagen?

Mozes ziet de last, hij ziet het slaan, en hij ziet om zich heen.

Hij kijkt om zich heen. Dat is niet een schuldbewust om zich heen kijken, van kijkt er niemand, ziet niemand het, kan ik ongestraft ingrijpen? Nee, Mozes ziet om zich heen of dit zo maar kan. Of het wordt toegelaten dat een man een ander aftuigt. Is dat normaal hier? Is er niemand die ingrijpt?

Mozes wordt snel volwassen tijdens deze wandeling. Een paar stappen buiten het paleis ontdekt hij dat zijn mooie leventje aan het hof ten koste gaat van vele naamloze, vele uitgebuite slaven. Zijn volksgenoten.

Mozes trekt erop uit en ontdekt dat er iets absoluut niet deugt in zijn wereld. Een kleine elite leeft ten koste van de massa. Wat dat betreft is er maar weinig veranderd op de wereld. Een kleine rijke minderheid leeft ten koste van de grote arme en monddode minderheid. En we vinden het normaal. We zien geen kans uit het systeem te stappen.

Mozes wel. Hij ziet dat er niemand tussen beide komt. Want dat is het wat Mozes ziet. Niemand doet er wat aan! De een slaat de ander en kennelijk mogen deze misstanden zomaar bestaan. Kennelijk is het de wet in Egypte dat de zwakke wordt uitgebuit. Dat er te pas en te onpas wordt geslagen, en dat niemand dat ziet! Dat niemand ingrijpt!

Mozes kijkt niet om zich heen om te kijken of hij stiekem deze Egyptenaar kan terugslaan. Nee, Mozes doet wat God eigenlijk zou moeten doen, wat Hij beloofd had: *Ik breng jullie naar Egypte en ik zal naar jullie omzien in dat land* (Gen. 50: 24). Mozes doet wat God het hele Oude testament door belooft: *dat God ziet dat er geen recht is, dat hij ziet dat er niemand tussen beide komt, dat God ziet en redt!* (Jesaja 59: 15-16).

Dat is was Mozes doet. Hij ziet, hij komt tussenbeide, hij grijpt in en redt.

Dat zouden meer mensen moeten doen!¹

Zien wat er misgaat in de samenleving. Ingrijpen en reddend optreden. Het onrecht bestrijden. Tussenbeide komen. Op het schoolplein. In je buurt. In het groot: bij een aanslag in shisalounges. Bij misstanden in achterbuurten. Bij het roven van grondstoffen. Maar het is ook gevaarlijk. Zo blijkt uit het vervolg. Voor je het weet moeten ze jou hebben. Want jij ontwrict het systeem.

Deze eerste reddingsdaad van Mozes is de meest principiële. Het zet de toon voor de rest van het Exodusverhaal. Maar deze reddingsdaad is ook prematuur. Hij laat zich leiden door zijn woede. Mozes moet niet één slaaf bevrijden, maar een heel volk. Zover is het nog niet.

Dat verhaal is slechts een voorbode van wat nog komen gaat.

---

¹ In de nabespreking van deze dienst kwam naar voren dat enkele hoorders hier waren 'blijven hangen'. Het ingrijpen van Mozes tegen onrecht gaat gepaard met geweld. Hij slaat de Egyptenaar dood. Legitimeert God dit geweld? Die vraag blijft hangen in mijn preek. Ik ben daar aan voorbijgegaan, omdat ik inzette op de groei van Mozes. Die vraag komt in Exodus rond de plagen weer terug. Ik zal er dan (15 maart 2020 – zo denk ik nu) wel op ingaan.

Alle goed dingen bestaan in drieën, zo blijkt ook hier. De leerschool gaat nog even door. Want Mozes is nog niet klaar. Hoewel deze doodslag van de Egyptenaar wel een groeispurt is in zijn volwassenwording.

Een dag later treedt hij op als scheidsrechter tussen twee volksgenoten. Zelfs de Hebréeërs, afgemat en wel, kunnen niet gewoon met elkaar samenleven! Maar tegelijkertijd wordt duidelijk dat Mozes' tijd nog niet is gekomen. Op de vraag van zijn volksgenot: "Wie heeft jou tot leider en rechter over ons aangesteld?", moet Mozes het antwoord schuldig blijven. Zo ver is het is het nog niet. Dat moet nog gebeuren. Nu rest hem niets dan vluchten. Vluchten voor de Farao. En op zijn vlucht, bang voor de gevolgen van zijn moord, helpt hij bij de bron de vrouwen die verjaagd worden door andere herders.

Het kritische moment in dit verhaal van volwassen worden zit hem in de keuzes die Mozes maakt.

Eindelijk maakt hij zelf keuzes.

Hij staat op tegen de Egyptische opzichter, en bevrijdt de slaaf.

Hij kiest tégen de farao. Tegen alles wat hij in zijn opvoeding aan het hof had meegekregen.

Hij kiest zijn eigen weg. Waar het hier om gaat is dat Mozes mens wordt. Met eigen gevoelens.

Hij leert kijken met eigen ogen. Met Gods ogen, misschien wel. Hij neemt afstand van zijn vertrouwde huis en zijn vertrouwde familie: de farao en zijn dochter – zijn adoptiemoeder toch. Hij ontwikkelt een eigen mening. Hij kiest zelf wat hij gerechtigheid vindt. Wat goed is.

En dat is een strijd. Eigen keuzes maken. Principieel zijn. Daar moet een mens in het leven altijd weer voor vechten. Altijd zijn er anderen die jouw recht, die jouw gelijk bestrijden. Altijd zijn er stemmen in je zelf die je willen laten kiezen voor de weg van de minste weerstand. Je kunt een hoop van Mozes zeggen, maar hier op dit punt in zijn leven kiest hij níet de weg van de minste weerstand.

Ieder mens dat volwassen wil worden, moet leren een eigen standpunt te kiezen, een eigen plaats in het leven te handhaven, te verdedigen soms. Ieder mens moet leren voor zichzelf, voor zijn eigen principes op te komen. Om een eigen leven te leiden kun je ruzies en conflicten niet altijd uit de weg gaan.

Mozes had ervoor kunnen kiezen om terug te gaan naar de farao, zijn straf te aanvaarden en zich te schikken naar de regels van Egypte. Maar eigenlijk is dat al een gepasseerd station. Hij heeft gezien hoe de wereld echt in elkaar zit. Hij kan nooit meer geloven in het Egyptische sprookje aan het hof. Dat is een schijnwereld. Daar zal hij nooit kunnen worden wie hij werkelijk is. Hij kiest voor de toekomst. Een moeilijke keuze! Een keuze tussen het oude vertrouwde en het leven van een vreemdeling in een vreemd land.

Hij vlucht, hij kan niet anders. Hij vlucht het huis uit. Zal hij hier ooit nog terugkeren? Zal hij hier terugkomen als een evenknie van de farao? En zeggen wat hij echt te zeggen heeft. Wat hij heeft gezien in de wereld. Dat dit leven geen leven is?

Een vraag die sommige jongeren stellen bij het verlaten van het ouderlijk huis. Zal ik ooit sterk genoeg zijn om te vertellen wat ik gevoeld heb, wat ik gedacht heb, waar ik gekwetst ben? Kan ik dat, zelf keuzes maken? Of blijven mijn keuzes getekend door mijn opvoeding, door de denkbeelden die ik van huis uit meekreeg, of juist het af zetten tegen alles wat aan vroeger en aan thuis doet denken?

Op dat punt staat Mozes. Hij is het huis uitgegaan, maar zijn volwassenwording moet nog beginnen. Hij moet langzaam leren wie hij is. Geen Egyptenaar, Geen Hebréeër. Vreemdeling in een vreemd land. Hij vindt zichzelf terug in de woestijn. Een zwerver.

Komt dit ooit nog goed?

Ja.

De hoop zit in het laatste stukje dat we lezen.

God zag hoe de Israëlieten leden en trok zich hun lot aan.

Als iemand zo principieel durft te kiezen. Als iemand zijn nek durft uit te steken en tegen de stroom durf in te gaan. Dan vindt zij, dan vindt hij God aan zijn zijde.
In het hele leven van Mozes was God nog niet ter sprake gekomen.
Maar nu is het mooi geweest. Nu komt er een kentering. God ziet en God weet. Meer staat er niet.
Het volk zucht en schreeuwt. God hoort en gedenkt, hij ziet en weet – God wil er meer van weten. Hij wil hen kennen. God wil zich niet alleen het lot van dit slavenvolk aantrekken, dat is veel te voorzichtig vertaalt: God wil het lot met hen gaan delen.

Waar Mozes in dit hoofdstuk volwassen wordt. Daar horen we hier wat het betekent om volwassen te gaan geloven. Dat betekent niet dat je geen moeilijkheden zult ondervinden. Het betekent niet dat alles wel goed zal komen. Nu of ooit in de hemel. Volwassen geloven is onderkennen dat het leven voor jou, als ieder ander mens een strijd kan zijn. Zoeken naar wat goed, geraakt worden door wat je ziet. Vreugde en verdriet zich laten afwisselen. Volwassen worden in het geloof dat betekent ontdekken dat hoe jouw leven er ook uitziet. Dat God het leven met je wil delen. Dat God je hoort en ziet, dat God je kent en met je meegaat, meeleeft. Welke keuzes je ook maakt, waar je ook gaat, waar je ook bent.

Amen

- Muzikaal intermezzo

ANTWOORD

- Lied: 'Deze wereld omgekeerd' (Lied 1001)
- Overlijdensafkondiging
- Dankgebed, voorbeden, Stil gebed, Onze Vader
- Collecte

GAAN

- Slotlied 'Hij die gesproken heeft een woord dat gáát' (Lied 362: 1 en 2)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"